

ALFTA

Från bondby till industriort

20 generationers utveckling

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD		5
INLEDNING.....	sid	7
FÖRHISTORIA.....	"	8
JORDBRUKSBYGDEN OCH NÄRINGARNA UNDER 1500-1700-TALEN.....	"	9
Begynnande välstånd under 1700-talet.....	"	10
Befolkningsökning under 1700-talet.....	"	12
BEBYGGELSEUTVECKLING OCH NÄRINGAR UNDER 1800-TALET.....	"	14
Skogsavvittring.....	"	14
Laga skifte.....	"	14
Befolkningsökning.....	"	17
Kommunala byggnadsföretag.....	"	18
BYGGNADSTRADITION 1790-1860.....	"	20
1790-1820.....	"	20
1820-50.....	"	21
1850-talet.....	"	22
1860-talet.....	"	24
Varför byggde man dessa storgårdar?.....	"	26
BEBYGGELSEUTVECKLING OCH NÄRINGAR UNDER 1900-TALET.....	"	28
Järnväg till Afta 1899.....	"	29
Centrumbebyggelse för handel.....	"	30
Byggmästare Jonas Holm.....	"	34
Nya affärshus och egnahem under 1910-talet...	"	36
Nya industrietableringar.....	"	39
Sociala problem under 1920-30-talen.....	"	40
Inflyttning till tätorten.....	"	42
Kommunalt bostadsbyggande.....	"	44
Nya affärer vid Långgatan.....	"	46
Rivning av äldre bebyggelse men även bev.....	"	46
BEVARANDEOMRÅDE A, Kyrkbyn.....	"	48
BEVARANDEOMRÅDE B, Västanå och Smedvägen.....	"	56
BEVARANDEOMRÅDE C, Born.....	"	59
SÄRSKILT VÄRDEFULLA BYGGNADER.....	"	62
KARTA ÖVER BEVARANDEOMRÅDEN OCH BYGGNADER....	"	64
FÖRTECKNING ÖVER UTVALDA BYGGNADER.....	"	66
KÄLLFÖRTECKNING.....	"	83

FÖRORD

På uppdrag av planeringskontoret i Ovanåkers kommun har Läns-
museet i Gävleborgs län under 1988-89 utarbetat ett förslag till
kulturvårdsprogram för Alfta. Detta förslag är etapp 2, Alfta
tätort, i kommunens kulturvårdsprogram. I och med att detta har
antagits har Ovanåkers kommunfullmäktige angivit utgångspunkterna
för kulturvårdsfrågornas behandling i tätorterna Edsbyn och
Alfta.

Arbetet har utförts av antikvarie Jan Carlsson under en lednings-
grupp vid Ovanåkers Kommun.

Arbetet har bedrivits med en helhetssyn där hela miljön och all
bebyggelse har studerats. Utifrån ett omfattande arkivmaterial:
uppteckningar, kartor, fotografier, tidningsartiklar, intervjuer
och litteratur har samhällets framväxt och utveckling beskrivits.
Med denna samlade kunskap om den befintliga bebyggelsens värde
och dess historia har förslag till avgränsning av kulturvårds-
områden lämnats. Ett urval har skett av byggnader med större
värde ur kulturminnesvårdssynpunkt.

Kulturvårdsprogrammet antogs av Ovanåkers Kommunfullmäktige den
24 April 1989 (§ 31).

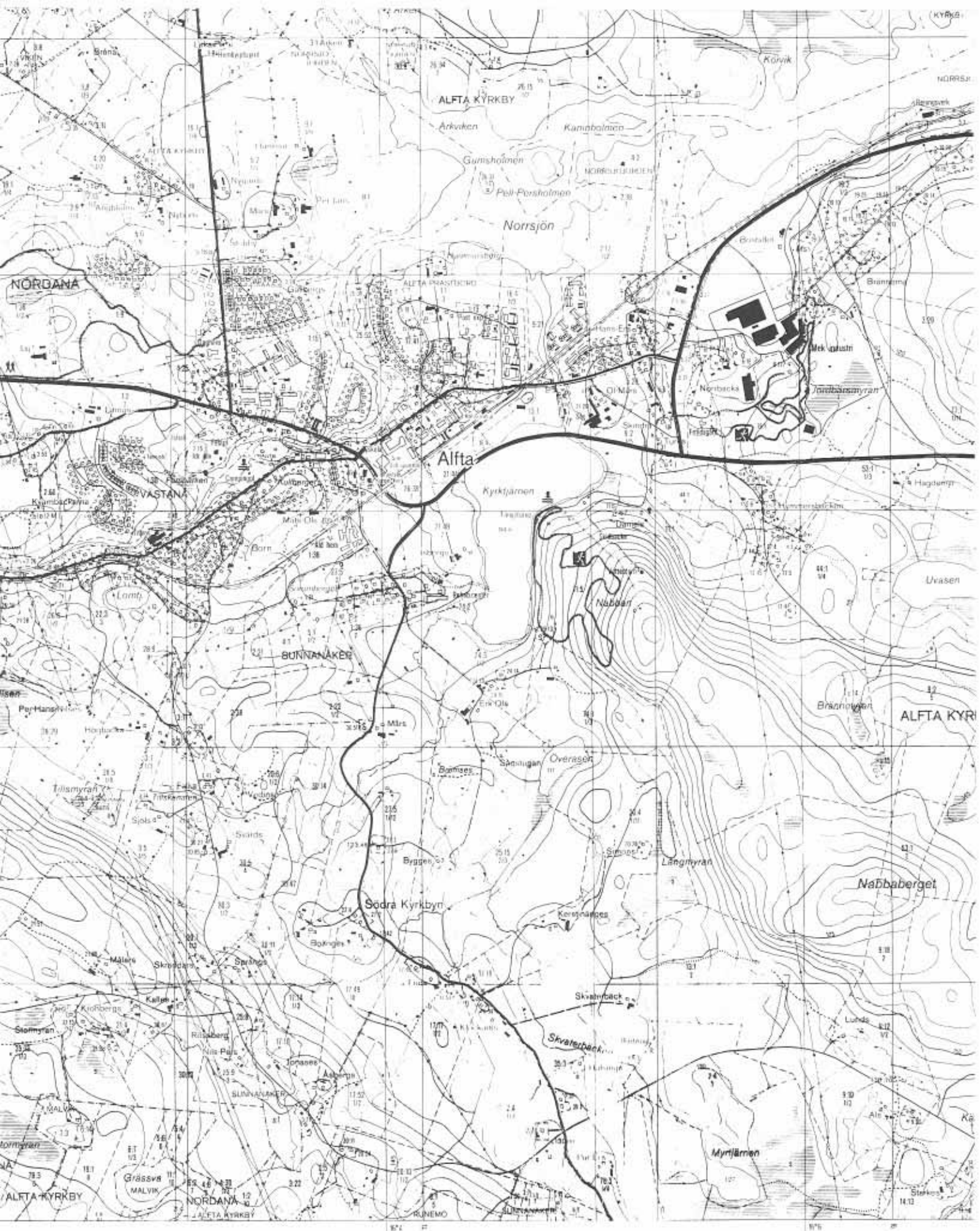
Det beslutades att:

"Kulturvårdprogrammets intentioner skall ligga till
grund för samtliga nämnders och styrelsers planering i
de berörda miljöerna."

Detta är en klar markering av kulturvårdsfrågornas betydelse för
den framtida kommunala planeringen. Kommunstyrelsen har tidigare
betonat vikten av att alla känner sitt ansvar för att bevara vårt
kulturarv för kommande generationer. Det räcker inte med att
fastställa ett program, - det krävs också ett engagemang från
samtliga kommunala instanser såväl som från fastighetsägarna.

Gunnar Sigurdsson
Kommunstyrelsens ordf

Anders Hedman
Planeringssekreterare

Karta visande tätorten Alfta och angränsande byar.

INLEDNING

Alfta är centralort i gamla Alfta kommun; d v s den östra delen av nuvarande Ovanåkers kommun. Samhället är beläget i Voxnans dalgång i en utpräglad jordbruks- och skogsbygd. Idag är skogsbruket och dess förädlingar tillsammans med tillverkning av skogsmaskiner Alftas huvudnäring. Tätorten har 1989 ca 2600 invånare.

Samhället har utvecklats från central kyrkby till ett service- och industrisamhälle. Hela samhället visar en kontinuitet som numera är ovanlig när industrier sprängts in i ytterområdena. Tätorten är idag ett av länets bäst bevarade samhällen från 1800-talets mitt och tiden kring sekelskiftet. Den äldre samhällsstrukturen är tydligt avläsbar även idag. Trots att många jordbruk nedlagts finns åkermark, mangårds- och ekonomibyggnader bevarade omgivna av industrier, nya bostadsområden, affärshus samt kommunala serviceanläggningar.